

LESZEK ROJOWSKI

Czy parafialne rady duszpasterskie w Polsce są rzeczywiście duszpasterskie?

Tytuł prezentowanego artykułu wydaje się nie tylko prowokacyjny, ale wprost kontrowersyjny. Skoro bowiem powszechne prawodawstwo kościelne mówi jednoznacznie o dwóch różnych radach w parafii: parafialnej radzie duszpasterskiej i parafialnej radzie do spraw ekonomicznych¹, to znaczy, że występuje pomiędzy nimi zasadnicza różnica i każda z nich działa zgodnie ze swoją specyfiką. Również regulacje diecezjalne nie pozostawiają złudzeń i wyraźnie rozgraniczają kompetencje tych struktur. Nieco słabiej na tym tle wypada praktyka posługiwania się przez duszpasterzy i wiernych świeckich ogólnym terminem „rada parafialna”, który w większości wypadków jest odnoszony do parafialnej rady duszpasterskiej².

To, co na bazie określeń teologicznych i prawnych nie budzi większych wątpliwości, nie okazuje się jednak tak jednoznaczne w praktycznej działalności.

Leszek ROJOWSKI – ks. dr teologii, wykładowca teologii pastoralnej i teologii laikatu w UPJPII w Krakowie Sekcja w Tarnowie, e-mail: lrojowski@tarnow.opoka.org.pl

¹ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 536 i 537.

² Są jednakże przypadki, w których nazwa „rada parafialna” jest określeniem w pełni właściwym. Taka sytuacja ma miejsce w diecezji legnickiej, gdzie parafialna rada duszpasterska i parafialna rada ds. ekonomicznych zostały złączone w jedną strukturę o nazwie „rada parafialna”, która spełnia funkcje obu wymienionych rad. Przy takim rozwiązaniu zajmowanie się przez radę parafialną kwestiami ekonomicznymi należy do zadań jej właściwych. Por. *Statut rady parafialnej w diecezji legnickiej* I.2. W: *I Synod Diecezji Legnickiej 2007-2012*. T. 1: *Program odnowy religijno-moralnej*. Legnica 2012 s.146. Natomiast w diecezji opolskiej mamy do czynienia z nieco innym modelem. Istnieje tam tylko parafialna rada duszpasterska, która składa się z kilku sekcji, a jedną z nich jest sekcja ekonomiczno-gospodarcza, działająca w oparciu o własny statut i posiadająca kompetencje parafialnej rady ekonomicznej: *Statut parafialnej rady duszpasterskiej w diecezji opolskiej*. W: *I Synod Diecezji Opolskiej (2002-2005)*. *Statuty i aneksy*. Opole 2005 aneks 5 s. 184–187; *Statut sekcji ekonomiczno-gospodarczej parafialnej rady duszpasterskiej w diecezji opolskiej*. W: *I Synod Diecezji Opolskiej (2002-2005)*, dz. cyt. aneks 6 s. 188–189.

O ile bowiem w przypadku rady do spraw ekonomicznych zakres jej aktywności obejmuje rzeczywiście sprawy gospodarcze i finansowe, to zaangażowanie parafialnej rady duszpasterskiej w sprawy *stricte* duszpasterskie pozostawia sporo do życzenia. Zarówno doświadczenia wielu osób mających do czynienia z radami duszpasterskimi, jak i wyniki badań wskazują, że ta struktura komunii kościelnej w niewystarczającym stopniu podejmuje to, co w intencji dokumentów i norm Kościoła ma stanowić jej *proprium* i podstawową rację bytu.

Wobec zarysowanego stanu rzeczy warto podjąć refleksję nad duszpasterskim charakterem parafialnej rady duszpasterskiej. Kwestią, która zostanie poruszona jako pierwsza, będzie porównawcze ukazanie zadań przypisanych tej radzie w dokumentach Kościoła, i tych, które faktycznie ona pełni w świetle ogólnopolskich badań. Następnie zostaną wskazane niektóre przyczyny malej duszpasterskości rady, a w ostatniej części wymienione sposoby, dzięki którym rada duszpasterska może stawać się taką strukturą, jaką winna być. Podejmowanie właściwych radzie działań duszpasterskich przyczyni się do jej pełniejszego i skuteczniejszego włączenia w nowy etap ewangelizacji, do którego papież Franciszek zaprosił cały Kościół³.

I. Zadania statutowe a rzeczywistość

Nie ma potrzeby przywoływania w tym miejscu, interesującej skądinąd, historii powstawania parafialnych rad duszpasterskich⁴ i dosyć licznych uregulowań, norm, zaleceń i sugestii zawartych w dokumentach Kościoła, aby zobaczyć, że fundamentalną cechą tożsamości tej struktury jest jej ukierunkowanie na obszar spraw duszpasterskich. Tym niemniej dwa dokumenty ogólnokościelne i jeden dokument Kościoła w Polsce zasługują na szczególne zauważenie.

Pierwszym z nich jest List okólny *Omnes christifideles* Kongregacji do spraw Duchowieństwa z 1973 r. Traktuje on w całości o diecezjalnej radzie duszpasterskiej, rekomendowanej zdecydowanie już przez Sobór Watykański II⁵, ale wskazuje jednocześnie, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby rady o identycznym charakterze i funkcji powstawały na szczeblu parafialnym⁶. Ponieważ główne zadanie diecezjalnej rady duszpasterskiej zostało określone jako *badanie*

³ Por. Franciszek: Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium* o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie nr 1.

⁴ Por. m.in.: T. Pieronek: *Rada duszpasterska: powstanie, rozwój, problematyka*. „Analecta Cracoviensia”. R. 9: 1977 s. 393–408; A. Borrás: *Petite apologie du Conseil pastoral de paroisse*. „Nouvelle Revue Théologique”. R. 114: 1992 nr 3 s. 371–390; J.A. Renken: *Pastoral councils: pastoral planning and dialogue among the people of God*. „The Jurist”. R. 53: 1993 s. 132–154.

⁵ Sobór Watykański II: Dekret *Christus Dominus* o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele nr 27.

⁶ Kongregacja ds. Duchowieństwa: List okólny *Omnes christifideles* o radach duszpasterskich nr 12. „Currenda. Pismo urzędowe diecezji tarnowskiej”. R. 128: 1978 nr 1–4 s. 45.

*i rozważanie tego wszystkiego, co odnosi się do działalności duszpasterskiej, oraz wyciąganie z tego praktycznych wniosków*⁷, dlatego parafialna rada duszpasterska, jako organizm tej samej natury co diecezjalna rada duszpasterska, winna podejmować swoją aktywność w obszarze duszpasterstwa.

Dwa lata po ogłoszeniu *Omnes christifideles* Konferencja Episkopatu Polski zatwierdziła *Wytyczne w sprawie parafialnych rad duszpasterskich dla zarządzeń diecezjalnych*, w których podkreślono najpierw wspólną wszystkim członkom Kościoła odpowiedzialność za jego życie i za prowadzoną przezeń pracę apostołską, ewangelizacyjną, duszpasterską i wychowawczą, a następnie wskazano na parafialną radę duszpasterską jako instytucję, która w pierwszym rzędzie realizuje tę współodpowiedzialność⁸. Dokument ten, odwołując się do nauczania soborowego, przedstawił także zadania, które Kościół wyznacza radzie, a są one skupione wokół tego, na co wskazuje samo słowo „duszpasterska” w jej nazwie. W numerze 4 stwierdzono: *Nie wyklucza się tego, że PRD [parafialna rada duszpasterska] może być pomocna proboszczowi w materialnych sprawach parafii, ale jej głównym zadaniem powinna być współodpowiedzialność za apostołstwo w parafii. A więc PRD, złożona z przedstawicieli duchowieństwa i członków zakonów oraz z odpowiednio dobranych świeckich, posiadających świadomość wspólnoty parafialnej, powinna – na podstawie dobrej znajomości religijno-moralnego stanu parafii i jej potrzeb w dziedzinie apostołsko-duszpasterskiej, wspólnie radzić, jak owe potrzeby najlepiej zaspokoić, jak usprawnić, pogłębić i podnieść na wyższy poziom pracę duszpasterską, jak dotrzeć do środowisk religijnie obojętnych*⁹.

Te dwa dokumenty pochodzą z czasu, kiedy rady duszpasterskie zaczynały dopiero być wprowadzane w rzeczywistość i pracę parafialną. Nie istniały jeszcze wtedy normy prawa powszechnego, które regulowałyby tę kwestię na poziomie całego Kościoła. Sytuacja ta uległa zmianie wraz z publikacją w 1983 roku. nowego *Kodeksu Prawa Kanonicznego*, w którym znalazł się osobny kanon traktujący o parafialnej radzie duszpasterskiej¹⁰. Norma kodeksowa, przywołana już we wstępie niniejszego opracowania, ma także zasadnicze znaczenie dla określenia zakresu zadań parafialnej rady duszpasterskiej. Jej kompetencja została określona w sposób, który nie pozostawia żadnych wątpliwości. Rada jest strukturą, której członkowie są powołani, aby nieść pomoc *ad actionem pastora-*

⁷ Sobór Watykański II: *Christus Dominus* nr 27.

⁸ Komisja Episkopatu Polski do spraw apostołstwa świeckich: *Wytyczne w sprawie parafialnych rad duszpasterskich dla zarządzeń diecezjalnych*, nr 3. „Currenda. Pismo urzędowe diecezji tarnowskiej”. R. 128: 1978 nr 5–8 s.152.

⁹ Tamże, nr 4.

¹⁰ Jak wiadomo, *Kodeks* w kan. 536 § 1 pozostawia ostateczną decyzję o wprowadzeniu rad duszpasterskich w danej diecezji biskupowi miejsca.

lem¹¹. Jednoznaczność tej normy jest wzmocniona także poprzez fakt, że w kolejnym kanonie *Kodeksu* prawodawca kościelny traktuje o parafialnej radzie do spraw ekonomicznych, której zadania mieszczą się w obszarze materialno-ekonomicznym, a jej członkowie są powołani do wspierania proboszcza w administrowaniu dobrami materialnymi parafii¹².

Rozporządzenia diecezjalne, ujęte w statuty czy regulaminy, respektują ten duszpasterski obszar zadań parafialnej rady duszpasterskiej nakreślony przez *Kodeks*. Dla zilustrowania wystarczy przywołać niektóre z nowszych uregulowań. W *Regulaminie Parafialnej Rady Duszpasterskiej Archidiecezji Katowickiej* z 2012 r. już na samym początku stwierdzono: *PRD stanowi, zgodnie z kan. 536 KPK, ciało doradcze, które pod kierownictwem proboszcza parafii – w ramach ustawodawstwa diecezjalnego – pomaga wyłącznie w działalności duszpasterskiej danej wspólnoty parafialnej*¹³. Uderza w tym sformułowaniu wyraźna intencja prawodawcy, aby kwestia obszaru zadań nie budziła żadnych wątpliwości i nie pozostawiała miejsca na dowolność szerokiej interpretacji. Rada ma pomagać *wyłącznie w działalności duszpasterskiej*. Podobnie jednoznaczne jest postrzeganie rady w *Statucie PRD diecezji zielonogórsko-gorzowskiej*. W artykułach 3–4 znajdujemy następującą normę: *Celem Rady jest troska o właściwy rozwój życia religijnego w parafii. Swoją pracą przyczynia się do rozumienia Kościoła jako wspólnoty, tworząc ją równocześnie i wspierając w życiu parafii. Sprawy materialno-gospodarcze należą do kompetencji Parafialnej Rady ds. Ekonomicznych*¹⁴. Wyraźne rozgraniczenie i odróżnienie zadań duszpasterskich od spraw materialnych zawiera także *Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej w Archidiecezji Poznańskiej*, który stanowi: *Do zadań Rady należy budzenie postaw apostołskich wśród parafian, wspomaganie duchowieństwa w pracy duszpasterskiej, wyrażanie opinii i wysuwanie propozycji dotyczących doskonalenia duszpasterstwa parafialnego w oparciu o szczegółowy program duszpasterski w Archidiecezji. (...) Sprawy materialno-gospodarcze należą do kompetencji Parafialnych Rad Ekonomicznych. Ewentualne wnioski dotyczące kwestii materialno-gospodarczych związanych z duszpasterstwem Parafialna Rada Duszpasterska winna kierować do Parafialnej Rady Ekonomicznej*¹⁵.

Z przedstawioną koncepcją zadań parafialnej rady duszpasterskiej należy teraz zestawić wyniki badań empirycznych, które objęły tę instytucję w ostatnich

¹¹ Tamże.

¹² Tamże, kan. 537.

¹³ *Regulamin Parafialnej Rady Duszpasterskiej Archidiecezji Katowickiej* nr 1. W: <http://www.archidiecezja.katowice.pl/pl/dokumenty/37-kuria/dokumenty/2488-regulamin-parafialnej-rady-duszpasterskiej-w-archidiecezji-katowickiej> (dostęp: 5.07.2016).

¹⁴ *Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej* art. 3-4. W: <http://www.kostka.zgora.pl/271-rada-parafialna-przygotowanie> (dostęp: 5.07.2016).

¹⁵ *Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej w Archidiecezji Poznańskiej*, III.9.11. W: <http://www.filipini.poznan.pl/art.php?tresc-297> (dostęp: 5.07.2016).

latach¹⁶. Były to pierwsze tego typu badania o zasięgu ogólnopolskim. Zostały one zainicjowane przez Komisję Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, a przeprowadzone przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego we współpracy z Fundacją *Renovabis* w latach 2007–2013. Badania objęły wszystkie parafie w Polsce. Uzyskano dane z 9213 parafii, co stanowiło 87,3%, a braki wyniosły 12,7%. W świetle badań parafialne rady duszpasterskie występują aż w 80,3% parafii, choć dysproporcje pomiędzy diecezjami są dosyć znaczące¹⁷.

Opracowujący badania Wojciech Sadłoń sformułował w interesującej nas kwestii zadań rady następujący wniosek: *Niejednokrotnie nie istnieje wyraźny rozdział pomiędzy duszpasterską radą parafialną a tradycyjną radą parafialną, tą o w istocie gospodarczym charakterze. Co więcej, badania wskazują, że rady duszpasterskie bardzo często zajmują się sprawami ekonomicznymi parafii*¹⁸. W parafiach Kościoła w Polsce mamy zatem do czynienia z rozbieżnością między wizją teologiczną i wynikającymi z niej normami prawnymi a faktycznym, choć nie jedynym, obszarem aktywności rady. Powstaje pytanie, o jak dużą rozbieżność chodzi? W przeprowadzonych badaniach wzięto pod uwagę dwie kwestie, które pozwalają odpowiedzieć na to pytanie. Chodzi o obszary doradzania i obszary podejmowanych działań¹⁹. W pierwszych z tych obszarów rady duszpasterskie doradzały najczęściej w kwestii inicjatyw charytatywnych (27%) oraz życia liturgicznego i sakramentalnego (25%), w nieco mniejszym zaś stopniu w zakresie inicjatyw apostołskich (16%), katechetycznych (12%) i misyjnych (8%). Jednocześnie co trzecia parafialna rada duszpasterska w Polsce służyła głosem doradczym w sprawach ekonomicznych parafii²⁰. Natomiast wśród najczęściej podejmowanych przez rady duszpasterskie działań znalazły się następujące zagadnienia: inwestycje (26%), sprawy duszpastersko-apostołskie (22%), przedsięwzięcia charytatywne (13%), administracyjne (12%), liturgiczne (12%), gospodarcze (11%), społeczno-kulturalne (2%)²¹. Jeśli połączymy w jedno inwestycje (budowy, remonty, konserwacja), sprawy administracyjne (zbiórki materialne, finansowe, ekonomiczne) i gospodarcze (porządek, wystrój), to okazuje się, że w obszarze podejmowanych działań 50% zajmują sprawy gospodarczo-ekonomiczne.

¹⁶ Wyniki badań oraz ich opracowanie zostały przedstawione w: W. Sadłoń: *Duszpasterskie rady parafialne w Polsce na podstawie badań empirycznych*. „Teologia Pastoralna”. T. 14: 2013 s. 73–90.

¹⁷ Tamże, s. 74–77.

¹⁸ Tamże, s. 78.

¹⁹ Wyniki z tych dwóch obszarów pochodzą z 2012 r., tamże, s. 89.

²⁰ Tamże, s. 88–89.

²¹ Tamże, s. 89. W. Sadłoń przytacza także wyniki ilustrujące wkład parafialnej rady duszpasterskiej w przygotowanie programu duszpasterskiego dla swojej parafii: 49,5% przebadanych rad nie przygotowuje takiego programu, zaś 45,4% tworzy taki program.

Całość wyników badań w kwestii zadań rad duszpasterskich prowadzi Wojciecha Sadłonia do konkluzji, że *zarówno w obszarze doradzania, jak i działania wchodzi one [rady duszpasterskie] w kompetencje parafialnych rad ekonomicznych*²².

II. Przyczyny małej duszpasterskości parafialnych rad duszpasterskich

Wyniki badań skłaniają do szukania odpowiedzi na pytanie o przyczyny tak znacznego zaangażowania parafialnych rad duszpasterskich w kwestie ekonomiczne, ze szkodą dla ich aktywności duszpasterskiej. Można wskazać na kilka powodów takiego stanu rzeczy, które są ze sobą dość ściśle powiązane.

Przede wszystkim należy pamiętać, że parafialna rada duszpasterska jest instytucją stosunkowo młodą, która zasadniczo nie miała wcześniej jakiegoś pierwowzoru w życiu parafialnym. W okresie przed i po II wojnie światowej istniały natomiast i funkcjonowały w Polsce „rady parafialne” jako struktury, poprzez które wierni świeccy brali udział w administracji mienia kościelnego w parafiach. Działały one w oparciu o jednolity ogólnopolski statut przyjęty przez Konferencję Episkopatu Polski w 1947 r.²³, ponadto, szczególnie w latach 80. i 90. XX wieku, w wielu parafiach działały prężnie komitety budowy kościołów, zajmujące się wyłącznie sprawami materialnymi, takimi jak: pozyskiwanie środków materialnych, organizowanie pracy przy budowie, doradzanie i kierowanie tymi pracami. Kiedy, decyzją biskupa diecezjalnego, wprowadzano nową strukturę, jaką jest parafialna rada duszpasterska, to w wielu sytuacjach dochodziło do przekształcania „rad parafialnych” i komitetów budowy kościoła w rady duszpasterskie. Jedną z konsekwencji takich przekształceń jest przenoszenie na radę duszpasterską wizji pracy i zadań z wcześniejszych struktur. Dla uniknięcia tego typu zewnętrznych jedynie przekształceń, procesowi tworzenia rad duszpasterskich w parafiach towarzyszyły różne działania zmierzające do ukazywania ich nowości i specyfiki. Jednakże dziś, w świetle wyników badań empirycznych, można stwierdzić, że wysiłek ten nie zaowocował pełną świadomością, czym jest

²² Tamże.

²³ Normy tego Statutu znajdują się w całości m.in. w: *Statut rad parafialnych*. „Currenda. Pismo urzędowe diecezji tarnowskiej”. R. 97: 1948 nr 1, s. 14–22. W świetle art. 11 Statutu w zakres najważniejszych uprawnień i obowiązków rad parafialnych wchodziły następujące kwestie: zarząd majątkiem kościoła parafialnego zgodnie z przepisami prawa powszechnego i partykularnego, stworzenie podstaw materialnych, potrzebnych dla pracy duszpasterskiej i życia religijnego w parafii, wydawanie opinii w sprawach lokat kapitałów beneficjalnych, umów dzierżawy lub sprzedaży majątku, regulowanie dochodów z różnych budynków parafialnych oraz ich ubezpieczenie. Natomiast sprawy należące do *urzędu duszpasterskiego*, czyli kwestie związane z organizacją i realizacją życia duszpasterskiego i religijnego w parafii, były wyłączone z uprawnień rady parafialnej (art. 12).

parafialna rada duszpasterska, i czym się różni w praktyce od parafialnej rady do spraw ekonomicznych.

Inna przyczyna małej duszpasterskości parafialnej rady duszpasterskiej jest związana z modelem rady, jaki ukształtował się w wielu polskich diecezjach. Przyniesione badania pokazują, że w Polsce dominuje tzw. ekspercki model rady. Charakteryzuje się on tym, że w jej skład wchodzi osoba, których uczestnictwo wynika z pełnionego zawodu bądź z roli społecznej. Dlatego do rady wybierani są ci, którzy na bazie swoich kompetencji potrafią doradzać, a za kompetencje uważane są głównie umiejętności, wiedza, doświadczenie posiadanie w sprawach gospodarczych. W. Sadłoń wskazuje, że ekspercki model parafialnej rady duszpasterskiej ma wychylenie zadaniowe, gdyż służy realizacji konkretnych inicjatyw w parafii, a za takie uważa się przedsięwzięcia o charakterze ekonomiczno-gospodarczym²⁴. Mamy tutaj do czynienia z zawężonym pojmowaniem zaangażowania w sprawy duszpasterskie: jest ono postrzegane nade wszystko jako działanie, w którym wierni świeccy biorą niewielki tylko udział. Inaczej jest w sprawach materialnych. Świeccy należący do rady do spraw ekonomicznych i znający się na tej materii nie tylko wyrażają swoje zdanie, ale potem angażują się w konkretne przedsięwzięcia z tego obszaru. Ekspercki model rady duszpasterskiej widzi wartość zaangażowania poprzez pryzmat działania, a nie docenia doniosłości tych wszystkich działań, które je poprzedzają, a więc analizy, programowania, przygotowania i organizowania działalności duszpasterskiej.

Do tych spostrzeżeń należy dodać to, w jaki sposób duchowni i świeccy rozumieją swoją rolę w radzie duszpasterskiej. Jeśli chodzi o wiernych świeckich, to kierują się oni często przekonaniem, że sprawy duszpasterskie są właściwe duszpasterzom, że to oni się na nich najlepiej znają i za nie odpowiadają. Świeccy uważają ponadto, że ich znikoma znajomość spraw duszpasterskich nie pozwala im wnieść znaczącego wkładu w prace rady. Mają oni natomiast znacznie więcej kompetencji w sprawach gospodarczych, i w takich kwestiach mogą i chcą służyć dobru wspólnoty parafialnej i wspierać duchownych, a zwłaszcza proboszcza parafii. Uwidacznia się tutaj pewien sposób myślenia, że trzeba być ekspertem, aby odgrywać znaczącą rolę w radzie. Także ze strony duchownych obserwuje się, że bardzo cenią tych radnych, którzy włączają się przede wszystkim w sferę działania, czyli konkretne zadania, prace i przedsięwzięcia gospodarcze. W wielu przypadkach duchowni uważają, że o wiele łatwiej współpracować ze świeckimi w obszarze spraw ekonomicznych, że wtedy rada jest aktywna i prężna, a jej członkowie są zaangażowani i docenieni. Współpraca w sprawach duszpasterskich okazuje się natomiast bardziej wymagająca. Niewystarczające podejmowanie tych zagadnień może mieć też swoją przyczynę w obawach o znaczące zmiany w kierunkach i sposobach realizacji misji Kościoła w para-

²⁴ W. Sadłoń, art. cyt., s. 78–79.

fii²⁵. Trwanie przy wypróbowanych i znanych sposobach duszpasterstwa daje spokój, który mógłby być zburzony przez rzetelną analizę i propozycje działań i zmian, gdyby dochodziło do rzeczowej i uczciwej debaty nad aktualną sytuacją, nad stanem wiary, sytuacją rodzin i młodzieży w parafii.

Warto też zwrócić uwagę, że w postrzeganiu zaangażowania i pracy w parafii doceniane są przede wszystkim dzieła materialne. Tak się wypowiadają często zarówno duchowni, jak i świeccy. Wielu wiernych świeckich, wyrażając opinie o swoich duszpasterzach, podkreśla ich dokonania materialne, mierzone zbudowaniem czegoś zewnętrznego, przeprowadzonymi remontami i inwestycjami, czy też dobrym zarządzaniem majątkiem kościelnym. Znacznie rzadziej w ocenach proboszcza wskazywane są jego dokonania duszpasterskie: troska o rozwój wiary, o wprowadzanie Ewangelii w życie wiernych, o rozwój i jakość życia sakramentalnego, o świętość, zatroskanie o osoby zagubione, które oddaliły się od Kościoła, posługa na rzecz chorych w parafii itp. Takie spojrzenie towarzyszy też wielu duchownym, patrzącym na dokonania własne i współbraci w kapłaństwie. Uwagi te są swoistym uogólnieniem i uproszczeniem, ale uwidacznia się w nich pewien typ mentalności światowej, która ceni przede wszystkim to, co widoczne, mierzalne, co przynosi szybkie efekty. Tymczasem ewangeliczne kryteria duszpasterstwa wskazują, że działalność Kościoła poddana jest logice ziarna, które nie od razu przynosi plon, że owoce wielu duszpasterskich i ewangelizacyjnych wysiłków i zmagania nie są tak zewnętrznie i natychmiast widoczne jak dzieła materialne.

Wreszcie, u duchownych i u świeckich obserwuje się bardziej doraźne niż organiczne postrzeganie działalności rady. Wysokie tempo życia, wielość obowiązków i aktywności sprawiają, że wszystkim brakuje czasu na rzetelną pracę w radzie. Choć badania pokazują, że w ok. 40% parafii spotkania organizowane są raz na kwartał, to jednak nie brakuje też głosów, że zwoływane są one okazjonalnie, w zależności od pojawiających się ważnych spraw, do których należą najczęściej kwestie gospodarcze, albo np. wizytacja kanoniczna w parafii²⁶. Dla zilustrowania tego stanu rzeczy warto przytoczyć jedną z wypowiedzi: *Spotkań takich to tak nie ma, po prostu, jest jak coś trzeba, czy biskup jest, czy jakaś uroczystość, włączamy się i każdy służy swoją pomocą*²⁷.

W kontekście tych uwag o małej duszpasterskości parafialnej rady duszpasterskiej pojawia się na koniec uzasadnione pytanie o miejsce i rolę parafialnej rady do spraw ekonomicznych. Wiadomo, że jest ona strukturą obowiązkową,

²⁵ Por. Franciszek: *Evangelii gaudium* nr 25–28.

²⁶ Por. K. Półtorak: *Współodpowiedzialność i uczestnictwo w życiu Kościoła. Rady diecezjalne i parafialne 40 lat po Soborze Watykańskim II*. W: *Recepcja wskazań Soboru w życiu i działaniu Kościoła w Polsce. Niektóre wyzwania 40 lat po Soborze Watykańskim II (1962–1965)*. Red. K. Półtorak. Szczecin 2006 s. 142–143.

²⁷ Tamże, s. 79. Na temat częstotliwości spotkań, zob. s. 84–85.

a jej kompetencja dotyczy spraw gospodarczych. Jeśli zatem parafialna rada duszpasterska jest tak mocno zaangażowana w sprawy ekonomiczne, to czego dotyczy aktywność rady do spraw ekonomicznych? Czy w przypadku dobrego funkcjonowania obydwu rad potrzeba, aby sprawy gospodarcze były analizowane i dyskutowane na forum dwóch gremiów? Kwestie duszpasterskie są w pewnym stopniu powiązane z ekonomicznymi, a dla realizacji niektórych przedsięwzięć duszpasterskich potrzebne są także środki materialne, zatem tematyka gospodarczo-ekonomiczna może, a nawet czasem powinna pojawiać się na spotkaniach rady duszpasterskiej, tym niemniej szerokie zaangażowanie się tej rady w obszarze spraw materialnych jest być może sygnałem trudności w funkcjonowaniu także parafialnej rady do spraw ekonomicznych.

III. Działania w kierunku wzmocnienia duszpasterskości rady

Przedstawione we wcześniejszym punkcie niektóre przyczyny małej duszpasterskości omawianej rady domagają się szukania i wskazania sposobów, aby struktura ta bardziej odpowiadała celom, dla których została powołana, a przez to lepiej służyła Kościołowi w wymiarze parafialnym i ponadparafialnym²⁸.

Zostało już przypomniane, że parafialna rada duszpasterska jest instytucją stosunkowo młodą. W takiej sytuacji jest rzeczą konieczną, aby jej działalności towarzyszył stały proces formacji, zarówno duszpasterzy, jak i wiernych świeckich, należących do rady. Nieodzowność formacji wynika także z prostego faktu, że skład rady podlega okresowym zmianom. Formacja ta winna koncentrować się na soborowej wizji Kościoła jako wspólnoty Ludu Bożego, na rozumieniu Kościoła jako tajemnicy, komunii i misji. Choć od zakończenia Soboru minęło już ponad 50 lat, jego eklezjologia potrzebuje pełnego wcielenia w życie wspólnot kościelnych. Wielokrotne spostrzeżenia Jana Pawła II czy Benedykta XVI o wciąż niewystarczającej recepcji i realizacji nauki soborowej znajdują potwierdzenie także w odniesieniu do parafialnej rady duszpasterskiej. Dlatego potrzebne jest ciągle poznawanie i rozumienie, że w Kościele są różne powołania, że panuje w nim prawdziwa równość co do godności i działania w jego budowaniu²⁹, że wszyscy są wezwani do bycia jego aktywnymi członkami, uczestniczącymi współodpowiedzialnie w realizacji jego misji.

Nie ulega wątpliwości, że w staraniach o właściwy charakter rady duszpasterskiej szczególną rolę odgrywają duszpasterze. Oni sami są wezwani, aby jako

²⁸ Choć parafialna rada duszpasterska służy przede wszystkim konkretnej wspólnotie parafialnej, to jednak jej duszpasterski charakter sprawia, że w niektórych kwestiach stanowiących przedmiot jej analizy, rozeznania i wskazywania sposobów działań, musi wychodzić dalej, gdyż współczesne duszpasterstwo domaga się współpracy między parafiami na danym obszarze, jak na to wskazał już Jan Paweł II w adhortacji *Christifideles laici* (nr 27).

²⁹ Por. Sobór Watykański II: Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* nr 32.

pasterze i przewodnicy wspólnot kierowali się świadomością, że nie tylko na nich, ale – jak uczy Sobór – *na wszystkich świeckich spoczywa zaszczytny obowiązek przyczyniania się do tego, aby Boży plan zbawienia coraz bardziej rozszerzał się na wszystkich ludzi wszystkich czasów i wszystkich miejsc na ziemi. Toteż wszędzie powinna dla nich stać otworem droga, aby w miarę sił swoich i stosownie do aktualnych potrzeb i oni także uczestniczyli pilnie w zbawczym dziele Kościoła*³⁰. *Prezbiterzy muszą mieć na uwadze, jak ważna i niezbędna jest działalność apostołska wiernych świeckich dla ewangelizacji w czasach obecnych i w przyszłości. W Kościele nie może jej zabraknąć, ponieważ należy ona do jego natury jako Ludu Bożego i jest nieodzownym warunkiem realizacji jego misji ewangelizacyjnej*³¹.

Proboszcz parafii, który jest przewodniczącym rady, i który często jest także głównym organizatorem jej pracy, może najbardziej wpłynąć i przyczynić się, aby jej aktywność służyła przede wszystkim ewangelizacyjnej misji Kościoła³². To on jest pierwszym, który winien rozumieć, jak wiele świeccy mogą pomóc, aby parafia lepiej i owocniej spełniała swoją misję bycia wspólnotą wiary, nadziei i miłości. Wśród konkretnych działań proboszcza służących większej duszpasterskości omawianej rady można wskazać: szczegółowe zapoznanie członków rady z nauczaniem Kościoła na temat jej natury i zadań³³, wnoszenie na posiedzenia rady spraw i problemów duszpasterskich, a nie ekonomicznych, ustalanie celów, priorytetów, kierunków działań, a zwłaszcza opracowywanie programu duszpasterskiego dla wspólnoty parafialnej, poddawanie weryfikacji prowadzonych form duszpasterstwa, tworzenie komisji wewnątrz rady, które będą swoją refleksją i pracą obejmować konkretne rodzaje i sektory duszpasterstwa. Proboszcz parafii, nawet jeśli dostrzega wśród członków rady braki przygotowania do pracy nad kwestiami duszpasterskimi, winien traktować same posiedzenia rady i inne spotkania z radnymi jako okazję, aby uczyć ich i ukazywać im, czym jest duszpasterstwo Kościoła, jak jest ono realizowane, jakim podlega zmianom, jak cenny jest wkład świeckich w organizację duszpasterstwa w parafii.

Mówiąc o roli proboszcza, należy także zauważyć, że zbyt ufnie zakłada się, że nie potrzebuje on już formacji do pracy w radzie, albo że sam się o nią zatroszczy. O ile w wielu diecezjach Kościoła w Polsce organizowane są specjalne rekolekcje, dni skupienia czy kursy dla członków parafialnych rad duszpaster-

³⁰ Tamże, nr 33.

³¹ Kongregacja ds. Duchowieństwa i Inne: Instrukcja *Ecclesiae de mysterio* o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów. Wprowadzenie. „L'Osservatore Romano”, Wydanie polskie. R. 19: 1998 nr 12 s. 30.

³² Por. L. Rojowski: *La scelta missionaria nell'attività del consiglio pastorale parrocchiale*. „The Person and the Challenges”: R. 4: 2014 nr 2 s. 235–251.

³³ W. Sadłoń stwierdza na podstawie wyników badań, że *członkowie rad często nie znają statutów, w oparciu o które funkcjonują ich gremia*: art. cyt., s. 84.

skich³⁴, o tyle organizacja podobnych form dla duszpasterzy jest rzadkością. Czy nie byłoby rzeczą właściwą i pożyteczną, aby także prezbiterzy doskonalili się i formowali dla owocniejszej współpracy z wiernymi świeckimi w radach duszpasterskich?

Jeśli natomiast chodzi o formację wiernych świeckich należących do rad, to oprócz poznawania i pogłębiania bogactwa ogólnej soborowej wizji Kościoła, szczególną uwagę należy zwrócić na dwie kwestie. Pierwsza z nich dotyczy właściwego ukazywania posłannictwa świeckich, które realizuje się zarówno w świecie, jak i w Kościele³⁵. Zgodnie z ich świeckim charakterem, zasadniczym miejscem realizacji ich powołania jest świat, ale obok tego głównego obszaru są oni wezwani, aby działać aktywnie także w Kościele, a zwłaszcza w parafii, która jest najbliższą im formą urzeczywistniania się Kościoła. Świeccy są zatem wezwani zarówno do aktywności na płaszczyźnie doczesnej, polegającej na przenikaniu duchem Ewangelii rzeczywistości ziemskiej, jak i do działania i współdziałania na płaszczyźnie duchowej, która dąży do przekazywania ludziom Chrystusowego orędzia i Jego łaski³⁶. Podkreślając w tym miejscu konieczność zaangażowania świeckich w Kościele, należy jednocześnie wyraźnie ukazywać im, że w tej aktywności nie są oni jedynie współpracownikami duchowieństwa, ale są osobami rzeczywiście współodpowiedzialnymi za bycie i działanie Kościoła. Bez ich działalności w Kościele jego misja ulega nie tylko znaczącemu osłabieniu, ale wprost nie może być w pełni zrealizowana. Ta współodpowiedzialność świeckich za Kościół nie jest ani jakimś ustępstwem ze strony hierarchii, ani też aktem nadzwyczajnej hojności i dyspozycyjności samych świeckich; wynika ona bowiem przede wszystkim, choć nie wyłącznie, z sakramentu chrztu. To on ich wzywa i zarazem uzdalnia do podejmowania tego dzieła. Ukazywanie tego prawa i tego zadania jest czymś koniecznym w formowaniu wiernych świeckich tworzących rady duszpasterskiej, aby nabierali właściwego spojrzenia i świadomości swojej roli i postaw ich zaangażowania.

Drugą kwestią formacyjną jest przewyciężenie przekonania, że trzeba być ekspertem w jakiejś dziedzinie, aby być aktywnym i twórczym członkiem rady duszpasterskiej. Oczywiście, autorytet, wiedza i kompetencja świeckich³⁷, będąca np. owocem ukończonych studiów teologicznych czy też pochodząca z szerokiego doświadczenia ruchów i stowarzyszeń katolickich, albo znajomość problematyki dzieci, młodzieży, chorych, itp., jest jak najbardziej wskazana i cenna dla

³⁴ O formach i sposobach formacji wiernych świeckich członków parafialnych radach duszpasterskich w diecezjach tarnowskiej, legnickiej, świdnickiej i gliwickiej pisze: B. Wolański: *Konieczność i sposoby formacji członków parafialnych radach duszpasterskich*. „Perspectiva”. R. 14: 2015 nr 2 s. 173–179.

³⁵ Por. Sobór Watykański II: *Lumen gentium*, nr 31.

³⁶ Kongregacja ds. Duchowieństwa i Inne: *Ecclesiae de mysterio*, Wprowadzenie s. 30.

³⁷ Por. Sobór Watykański II: *Lumen gentium*, nr 37.

pracy w radzie duszpasterskiej, ale nie jest konieczna. Świeccy bowiem, którzy tworzą radę, są zawsze „kompetentni” do efektywnej pracy w niej, choć ta kompetencja wynika z innego tytułu. Ich prawo i obowiązek wyrażania swojego zdania w sprawach duszpasterskich wynika pierwszorzędnie z sakramentu chrztu, bierzmowania, a także małżeństwa, a nie z faktu bycia ekspertem czy znawcą w jakiejś dziedzinie. To łaski, dary i uzdolnienia płynące z sakramentów oraz dary Ducha Świętego i zmysł wiary³⁸ uzdalniają wiernych do zajmowania się sprawami Kościoła, do wyrażania swojego zdania i opinii, które są zawsze cenne, wnoszące światło, ubogacające refleksję, poszerzające horyzonty, odkrywające nowe możliwości, odsłaniające nieznane dotąd uwarunkowania, wnoszące świeżość i kreatywność. Bardzo potrzeba członkom rad duszpasterskich, aby tak widzieli wartość swojego udziału w tej strukturze, aby mieli świadomość sakramentalnego fundamentu doradzania w Kościele, i w konsekwencji postrzegali głos doradcy jako niesamowicie doniosły, jako ważny wkład, co więcej, jako mający wielki wpływ na ostateczne decyzje i późniejsze działanie.

W działaniach na rzecz pełnej duszpasterskości omawianego gremium pomocne będzie także nowe spojrzenie na powoływanie członków rady duszpasterskiej. Wiele uregulowań diecezjalnych przewiduje, że członkowie rady pochodzą w części z wyboru, w części z nominacji proboszcza, a w części z urzędu, tzn. na mocy pełnionych w parafii posług, zadań czy funkcji. Pomijając tę ostatnią kategorię, która włącza do rady osoby zaangażowane w życie parafii, warto zatroszczyć się, aby osoby z wyboru i z nominacji były tymi, które pomogą w realizacji zadań duszpasterskich rady. W tym celu warto uzupełnić dotychczasowe normy określające kryteria wyboru i nominacji członków³⁹ o dodatkowe wymogi podkreślające m.in. takie ich walory, jak: troska o dobro misji Kościoła, zaangażowanie ewangelizacyjne, zapał misyjny wobec niewierzących i osób zaniedbujących praktykę życia chrześcijańskiego, zaangażowanie na rzecz budowania jedności wspólnoty parafialnej⁴⁰, umiejętność dostrzegania znaków czasu. Nie chodziłoby jednak o wymogi, które miałyby kogokolwiek wykluczać, ale o wskazanie kierunkowych wytycznych, którymi zarówno parafianie wybierający radnych, jak i proboszczowie, nominujący do rady, będą się szczególnie kierowali. Obecność w normach statutowych takich dodatkowych wskazań będzie kolejnym

³⁸ Tamże, nr 12.

³⁹ W większości statutów wymogi dotyczą tylko strony moralnej i wolności od kar kościelnych. Niekiedy podawane są dodatkowe wskazania dla nominacji członków przez proboszcza: np. *katolicy świeccy odznaczający się właściwymi cechami moralnymi i charyzmatami niezbędnymi dla rozwoju życia religijnego w parafii: Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej w Archidiecezji Łódzkiej*. II. 3 c. W: <https://archidiecezja.lodz.pl/new/pliki/dokumenty/Statut%20Parafialnej%20Rady%20Duszpasterskiej%20AL.pdf> (dostęp: 9.07.2016).

⁴⁰ Na rozbudzenie zapału misyjnego i budowanie jedności wspólnoty parafialnej, jako owoców działalności rady duszpasterskiej wskazuje T. Wielebski: *Diecezjalne i parafialne struktury komunijne w Polsce*. „Teologia Pastoralna”. T. 13: 2012 s. 61.

potwierdzeniem duszpasterskości rady i pomoże włączać do niej osoby, które będą służyły takim zadaniom.

Dla weryfikacji duszpasterskiego działania rady w parafiach mogą przysłużyć się również wizytacje kanoniczne wspólnot. Wskazanie tej możliwości jest uzasadnione m.in. tym, że to biskup diecezjalny wydaje szczegółowe normy dla działalności rad duszpasterskich w parafiach, te zaś normy, jak wskazano wyżej, jednoznacznie określają cele i zadania rady. On też wizytuje parafie⁴¹, spotkając się w trakcie odwiedzin z radą duszpasterską. Wspólna rozmowa biskupa z członkami rady i proboszczem pozwala szybko zorientować się w pracach rady i podejmowanych działaniach. Pasterz diecezji ma także możliwość zapoznania się z protokołami spotkań rady. Spotkanie w czasie wizytacji jest dobrą okazją, aby potwierdzić właściwy sposób i charakter działania rady albo skorygować go, wskazując na braki lub zbędną koncentrację na działaniach, które nie są jej przypisane. W tym drugim przypadku, odpowiednie zalecenia mogą znaleźć się w dekrecie powizytacyjnym.

W ostatnich kilkunastu latach w diecezjach Kościoła w Polsce nastąpił niezwykle prężny, liczebny rozwój parafialnych rad duszpasterskich. Jest to zjawisko bardzo pozytywne i duża szansa. Rady grupują wielką rzeszę wiernych świeckich, bezpośrednio zaangażowanych w pracę i misję Kościoła. Wyniki ogólnopolskich badań zakończonych w 2013 r. pokazały jednak, że te wewnątrzparafialne struktury często nie funkcjonują w sposób sprawny i nie zawsze działają zgodnie z normami prawnymi, angażując się w sferę gospodarczo-materialną.

Przedstawione niektóre przyczyny takiego stanu rzeczy oraz wskazane sposoby i możliwości dla wypełnienia duszpasterskiego charakteru i zadań rady mogą być pomocą dla duszpasterzy i wiernych świeckich w wysiłkach przywracania radom ich specyfiki. Wszystko bowiem w Kościele, co działa zgodnie ze swoją naturą i zadaniami, przyczynia się do owocnego spełniania jego misji. W misji tej uczestniczą wierni świeccy, jako współodpowiedzialny podmiot, a rada duszpasterska jest znakomitą płaszczyzną i miejscem dla realizacji tej współodpowiedzialności i narzędziem spełniania pierwszorzędnej misji Kościoła, jaką jest ewangelizacja.

⁴¹ Podobnie należy spojrzeć na wizytacje przeprowadzane przez biskupa pomocniczego.

Bibliografia

- Borras A.: *Petite apologie du Conseil pastoral de paroisse*. „Nouvelle Revue Théologique”. R. 114: 1992 nr 3 s. 371–390.
- Franciszek: Adhortacja apostołska *Evangelii gaudium* o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie. Kraków 2013.
- Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 1984.
- Komisja Episkopatu Polski do spraw apostołstwa świeckich: *Wytyczne w sprawie parafialnych rad duszpasterskich dla zarządzeń diecezjalnych*. „Currenda. Pismo urzędowe diecezji tarnowskiej”. R. 128: 1978 nr 5–8 s.151–156.
- Kongregacja ds. Duchowieństwa i Inne: Instrukcja *Ecclesiae de mysterio* o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów. „L’Osservatore Romano. Wydanie polskie”. R. 19: 1998 nr 12 s. 30–40.
- Kongregacja ds. Duchowieństwa: List okólny *Omnes christifideles* o radach duszpasterskich. „Currenda. Pismo urzędowe diecezji tarnowskiej”. R. 128: 1978 nr 1–4 s. 39–45.
- Pieronek T.: *Rada duszpasterska: powstanie, rozwój, problematyka*. „Analecta Cracoviensia”. R. 9: 1977 s. 393–408.
- Półtorak K.: *Współodpowiedzialność i uczestnictwo w życiu Kościoła. Rady diecezjalne i parafialne 40 lat po Soborze Watykańskim II*. W: *Recepcja wskazań Soboru w życiu i działaniu Kościoła w Polsce. Niektóre wyzwania 40 lat po Soborze Watykańskim II (1962-1965)*. Red. K. Półtorak. Szczecin 2006 s. 119–144.
- Regulamin Parafialnej Rady Duszpasterskiej Archidiecezji Katowickiej*. W: <http://www.archidiecezja.katowice.pl/pl/dokumenty/37-kuria/dokumenty/2488-regulamin-parafialnej-rady-duszpasterskiej-w-archidiecezji-katowickiej> (dostęp: 5.07.2016).
- Renken J.A.: *Pastoral councils: pastoral planning and dialogue among the people of God*. „The Jurist”. R. 53: 1993 s. 132–154.
- Rojowski L.: *La scelta missionaria nell’attività del consiglio pastorale parrocchiale*. „The Person and the Challenges”. R. 4: 2014 nr 2 s. 235–251.
- Sadłoń W.: *Duszpasterskie rady parafialne w Polsce na podstawie badań empirycznych*. „Teologia Pastoralna”. T. 14: 2013 s. 73–90.
- Sobór Watykański II: Dekret *Christus Dominus* o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele. W: Sobór Watykański II: *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*. Poznań 2002, s. 236–258.
- Sobór Watykański II: Konstytucja dogmatyczna *Lumen gentium* o Kościele. W: Sobór Watykański II: *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*. Poznań 2002 s. 104–163.
- Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej*. W: <http://www.kostka.zgora.pl/271-rada-parafialna-przygotowanie> (dostęp: 5.07.2016)
- Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej w Archidiecezji Łódzkiej*. W: <https://archidiecezja.lodz.pl/new/pliki/dokumenty/Statut%20Parafialnej%20Rady%20Duszpasterskiej%20AL.pdf> (dostęp: 9.07.2016).
- Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej w Archidiecezji Poznańskiej*. W: <http://www.filipini.poznan.pl/art.php?tresc=297> (dostęp: 5.07.2016)
- Statut parafialnej rady duszpasterskiej w diecezji opolskiej*. W: *I Synod Diecezji Opolskiej (2002–2005). Statuty i aneksy*. Opole 2005. Aneks 5 s. 184–187.
- Statut rad parafialnych*. „Currenda. Pismo urzędowe diecezji tarnowskiej”. 97: 1948 nr 1 s. 14–22.
- Statut rady parafialnej w diecezji legnickiej*. W: *I Synod Diecezji Legnickiej 2007–2012*. T. 1: *Program odnowy religijno-moralnej*. Legnica 2012 s.146–149.
- Wielebski T.: *Diecezjalne i parafialne struktury komunijne w Polsce*. „Teologia Pastoralna”. T. 13: 2012 s. 53–69.
- Wolański B.: *Konieczność i sposoby formacji członków parafialnych radach duszpasterskich*. „Perspectiva”. R. 14: 2015 nr 2 s. 173–179.

STRESZCZENIE

Czy parafialne rady duszpasterskie w Polsce są rzeczywiście duszpasterskie?

Artykuł podejmuje kwestię duszpasterskiego charakteru parafialnej rady duszpasterskiej. Refleksja nad tą tematyką jest spowodowana wynikami ogólnopolskich badań, w świetle których uwidoczniło się, że rady duszpasterskiej w znacznym stopniu zajmują się sprawami ekonomicznymi i gospodarczymi parafii. Jest to niezgodne z wizją teologiczną i normami prawnymi, określającymi specyfikę i zadania rady. W opracowaniu zostały wskazane niektóre przyczyny małej duszpasterskości rady, a następnie wymienione sposoby, dzięki którym rada duszpasterska może stawać się taką strukturą, jaką winna być. Współczesne wyzwania stojące przed parafią, wynikające z nowego etapu ewangelizacji, do którego wezwał Kościół papież Franciszek w adhortacji *Evangelii gaudium*, mogą znaleźć w parafialnej radzie duszpasterskiej jednego z ważnych protagonistów. Będzie to możliwe wtedy, kiedy rada duszpasterska wzmocni zdecydowanie swój pastoralny charakter.

Słowa kluczowe: parafialna rada duszpasterska, świecy i duchowni w parafii, duszpasterstwo.

SUMMARY

Are the Parish Pastoral Councils in Poland Actually Pastoral?

The article discusses the issue of pastoral nature of the parish pastoral council. Reflection on this subject is due to the results of the national study, which reveals that the parish pastoral councils in Poland largely deal with economic and financial affairs. This is incompatible with the theological vision and legal norms, governing the specifics and the tasks of that council. The study identified some causes of that situation, and indicated several ways for its improvement. Contemporary challenges facing the parish, which derive from the new chapter of evangelization delineated by Pope Francis in his apostolic exhortation *Evangelii gaudium*, may find in parish pastoral council one of the major protagonists. This will be possible when the parish pastoral council will strengthen its pastoral character.

Keywords: parish pastoral council, priests and lay people in parish, pastoral activity.